

18.05.2012 р., № 568, набрання чинності відбудеться 1.01.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0901-12#n29>

3. Наказ Міністерства фінансів України «**Про затвердження Положення з бухгалтерського обліку фінансових інвестицій бюджетних установ**»: за станом на 26.06.2013 р., № 611 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1215-13>.

4. Евса О. **Что скрывает экономическая безопасность?** [Електронний ресурс] // О. Евса. – Режим доступу: http://www.psj.ru/saver_people/detail.php?ID=66766.

Рецензент: д.е.н., професор Левицька С.О.

УДК 504:630

Н. Е. КОВШУН
Т. Д. МЕЛЬНИК

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена напрямкам удосконалення механізмів інвестиційної діяльності лісогосподарських підприємств на ринку фінансових послуг. Розроблено методичні підходи до випуску лісогосподарськими підприємствами корпоративних боргових зобов'язань та впровадження на окремих суб'єктах лісогосподарської діяльності схем лізингу деревообробного обладнання.

This article is proposed directions for improvement of investment mechanisms forestry enterprises in financial services, particularly methodical approach to the issue of forestry enterprises corporate debt and implementation of individual subjects forest management schemes lease woodworking equipment.

©Ковшун Н. Е. - к.е.н., доцент Національного університету водного господарства та природокористування;

©Мельник Т. Д. - здобувач Національного університету водного господарства та природокористування

Ключові слова: інвестиційна діяльність, лісогосподарське підприємство, ринок фінансових послуг, капітальні вкладення, лізинг.

Інвестування є важливою складовою виробничо-господарської діяльності. Воно спрямоване на фінансове забезпечення модернізації, реконструкції та технічного переоснащення основних засобів, впровадження прогресивних технологій переробки сировини і матеріалів, використання найновіших досягнень науки і техніки. Від рівня інвестиційної активності підприємств в кінцевому підсумку залежить їх конкурентоспроможність на ринку.

Проблеми інвестування були пріоритетними у дослідженнях таких вітчизняних і зарубіжних фахівців: В.П. Александрової, А.М. Бірмана, В.І. Бокія, О.Д. Василика, В.М. Гейця, А.П. Гречан, А.В. Гриньова, А.І. Даниленка, І.А. Ігнатієвої, В.С. Кабакова, М.М. Кирилова, А.А. Пересади, П.Т. Саблука, М.І. Савлука, Б. Санти, І.О. Тарасенко, В.М. Федосова, М.Г. Чумаченка та інших.

Проте, виникає необхідність в уточненні сутності, принципів та проблем інвестиційної діяльності лісогосподарських підприємств, а також особливостей і механізмів її здійснення в умовах реструктуризації лісового сектора. Проблема ускладнюється тим, що в розрізі адміністративно-територіальних одиниць України рівень лісистості значно відрізняється, що створює різні стартові умови для імплементації сучасних форм інвестування реалізації проектів модернізації, реконструкції й технічного переоснащення виробничої бази лісогосподарських підприємств. Для уніфікації інструментів національної лісової політики, які передбачають активізацію інвестиційного процесу в системі лісогосподарських підприємств та підвищення інвестиційної привабливості лісового господарства, необхідно виявити інституціональні форми активізації інвестиційної діяльності лісогосподарських підприємств.

На основі проведених досліджень було встановлено, що інвестиційна діяльність лісогосподарських підприємств являє собою комплекс заходів з використання певної сукупності форм, методів та джерел інвестування лісогосподарських та лісоохоронних проектів, а також передумов залучення і

освоєння прямих і портфельних інвестицій як вітчизняного, так і закордонного походження, взаємопов'язаних і постійно повторюваних фаз інвестиційного циклу на різних стадіях лісопродуктового ланцюга (садіння лісу, проведення рубок догляду та інших видів рубок, заготівля лісу та недеревної продукції, використання несировинних якостей лісу, придбання та монтаж лісозаготівельного і деревообробного обладнання та транспортних засобів, впровадження нових технологічних процесів комплексної переробки деревини, розбудови інфраструктури продажу лісопродукції), що забезпечує відтворення ресурсно-виробничого потенціалу лісогосподарського виробництва.

Незважаючи на існуючі проблеми інвестиційного забезпечення діяльності лісогосподарських підприємств, інвестиційна діяльність цих суб'єктів господарювання має базуватися на ряді фундаментальних принципів, які сприятимуть раціональному та невиснажливому використанню матеріальних ресурсів. Такими принципами виступають: цільовий характер інвестиційної діяльності; диверсифікація джерел інвестиційного забезпечення; невиснажливе безперервне комплексне використання лісосировинної бази; гармонізація економічних, екологічних та соціальних цілей інвестиційної діяльності; забезпечення комплексної еколого-економічної ефективності інвестування відтворення лісових ресурсів; збереження біологічного різноманіття і підтримка корисних функцій лісу [2].

Інвестиційна діяльність лісогосподарських підприємств на сьогодні базується на використанні таких джерел інвестиційного забезпечення виробничо-господарської діяльності: бюджетне фінансування процесів відтворення, відновлення та охорони лісових ресурсів; власні кошти підприємств, отриманих внаслідок госпрозрахункової діяльності на основі використання лісосировинної бази, яка передана їм у постійне користування; власні кошти підприємств-суб'єктів лісогосподарського підприємництва, які не мають власної лісосировинної бази, а придбавають деревину в постійних лісокористувачів; фінансові ресурси, акумульовані внаслідок формування інтеграційних підприємницьких утворень на базі лісогосподарських підприємств; банківські кредити та кредитні ресурси небанківських

установ; укладання лізингових угод та інших форм державно-приватного партнерства; іноземні інвестиції, залучені приватними суб'єктами лісогосподарського підприємництва.

Інституціональна трансформація національної економіки призвела до формування багатокладності у лісогосподарському комплексі, де на рівні з державними лісогосподарськими підприємствами почали функціонувати суб'єкти лісогосподарського підприємництва недержавної форми власності. Незважаючи на це, державні лісогосподарські підприємства й надалі домінують в системі лісогосподарського виробництва. При цьому є значні відмінності в інвестиційній діяльності як державних лісогосподарських підприємств, так і підприємств недержавної форми власності, що й визначило природу основних проблем інвестування лісогосподарських проєктів.

Інвестиційна діяльність лісогосподарських підприємств за нинішнього рівня розвитку інвестиційної інфраструктури має бути зорієнтована на пріоритетне фінансування капітальних інвестицій (капітальне будівництво, придбання основних засобів, придбання інших необоротних матеріальних активів, придбання нематеріальних активів). Також лівова частка інвестицій має спрямовуватись на модернізацію, добудову, дообладнання, реконструкцію основних засобів лісового господарства та оброблення деревини, а також на капітальний ремонт [3].

Зниження питомих витрат лісосировини, палива та енергії, а також трудовитрат залежить сьогодні від придбання сучасного високотехнологічного обладнання лісозаготівлі та первинної і поглибленої переробки деревини. Необхідність залучення значних інвестиційних ресурсів пояснюється тим, що окремі види обладнання мають бути імпортовані [1]. В умовах обмежених інвестиційних ресурсів лісогосподарські підприємства різних форм власності можуть активно працювати на ринку імпортного лісозаготівельного та деревообробного обладнання, яке має нижчу вартість, і продається іноземним суб'єктам лісогосподарського підприємництва у зв'язку з високим рівнем інноваційно-технологічного оновлення лісогосподарського та деревообробного виробництва в цих країнах.

Одним з основних пріоритетів інвестиційного забезпечення лісогосподарських підприємств має бути розбудова матеріально-технічної бази та інформаційного забезпечення маркетингових каналів просування готової продукції на цільові сегменти місцевого, національного та закордонного ринків. З метою прискорення процесів формування маркетингових каналів просування і продажу різних видів лісопродукції лісогосподарські підприємства в межах ареалу свого розміщення можуть укладати відповідні угоди щодо спільного фінансування заходів розбудови інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингових досліджень, що дасть можливість забезпечувати обмін інформацією між собою як щодо потенційних ніш, які можуть бути заповнені у середньостроковій та довгостроковій перспективі, так і щодо пошуку закордонних контрагентів в напрямі кооперації окремих видів лісогосподарської та лісоохоронної діяльності.

На більшості лісогосподарських підприємств спостерігається низький рівень фінансової автономності внаслідок використання ними зовнішніх джерел поповнення обігових коштів та фінансування інвестиційних проектів. У короткостроковій перспективі більшість підприємств не зможе відмовитися від залучення зовнішніх джерел, оскільки низький рівень рентабельності не дозволить за рахунок власних коштів повною мірою оновлювати основний капітал. В таких умовах однією з основних складових антикризового менеджменту підприємств-виробників лісопродукції має стати диверсифікація зовнішніх джерел інвестиційного забезпечення виробничо-господарської діяльності. Враховуючи те, що банківське кредитування є надзвичайно обтяжливим для суб'єктів господарювання з огляду на високі процентні ставки, варто зменшити частку банківських кредитів в портфелі зовнішніх джерел фінансового забезпечення шляхом випуску облігацій.

Необхідною передумовою емісії облігацій є те, що у підприємства обов'язково повинна бути бізнес-ідея, оформлена у вигляді ретельно продуманого і прорахованого бізнес-плану конкретного проекту, під який потрібні кошти. Це може бути, наприклад, будівництво нового цеху, впровадження нової технологічної лінії або модернізація існуючої. Дуже

важливо «вписати» передбачувану облігаційну позику в загальну антикризову стратегію розвитку підприємства.

У кризовій ситуації, що склалася в економіці України, необхідний пошук нетрадиційних методів оновлення матеріальної бази і прискореної модернізації основних фондів лісгосподарських підприємств різних форм власності, а також пожвавлення інвестиційної сфери. Одним з таких найбільш ефективних методів є лізинг, який дозволяє зменшити мінімізувати ризики при майнових відносинах, що виникають у зв'язку із передачею предмета лізингу в тимчасове користування на основі його придбання і подальшої здачі в оренду. Для багатьох підприємств, які функціонують у лісгосподарській галузі, існує проблема переходу на випуск конкурентоспроможної на світовому ринку продукції, яка може бути вирішена саме через лізинг, що є своєрідною формою орендних відносин та перспективним фінансовим інструментом у діяльності підприємницьких структур.

Лізинг дозволяє інвестувати тимчасово вільні в кошти у обладнання, що надається за договором фізичним або юридичним особам на певний термін. Учасниками лізингової угоди є лізингодавець, який виступає суб'єктом договірних відносин і є власником деревообробного устаткування, що надається в користування на умовах лізингової угоди, і лізингоодержувач, який є фактичним користувачем майна, що є об'єктом лізингової угоди. Лізинг деревообробного устаткування для лісопереробних підприємств надає можливість придбання складної техніки тривалого терміну поставки, її монтажу і введення в експлуатацію. Важливо, що лізинговий договір дозволяє будь-якому за розміром підприємству модернізувати свою технічну базу без значних фінансових вкладень.

Отже, в умовах структурної перебудови лісового сектора національного господарства сформувалися принципово нові інституціональні передумови для інвестиційної діяльності суб'єктів лісгосподарського підприємництва як суб'єктів приватного бізнесу, так і державних лісгосподарських підприємств. Існує значна відмінність між проблемами інвестиційної діяльності державних лісгосподарських підприємств і суб'єктів

лісогосподарського підприємництва недержавної форми власності. У першому випадку проблеми зводяться до надмірного звуження джерел та методів фінансування лісогосподарських та лісоохоронних проєктів, відсутності інноваційної спрямованості бюджетних видатків на лісове господарство, у другому – до неможливості більшістю суб'єктів приватного лісогосподарського підприємництва забезпечувати поглиблену переробку деревини та придбавати сучасне ресурсо- та енергозберігаюче лісозаготівельне та деревообробне обладнання.

Активізація інвестиційної діяльності лісогосподарських підприємств залежить від ефективнішого використання передумов нарощення інвестиційного потенціалу лісогосподарського виробництва та розширення джерел і форм інвестиційного забезпечення розвитку лісогосподарських підприємств. Основними джерелами та формами активізації інвестиційної діяльності мають виступати: угоди фінансового та оперативного лізингу; проєкти на основі спільного інвестування; реінжиніринг основних лісогосподарських бізнес-процесів; створення державно-приватних партнерств; венчурне інвестування; екологічна сертифікація лісопродукції; випуск боргових зобов'язань (облігацій); виконання лісогосподарських робіт на основі аутсорсингу.

В умовах формування конкурентного середовища на ринках лісопродукції пріоритетними напрямками інвестиційної діяльності лісогосподарських підприємств мають бути: придбання сучасного високотехнологічного обладнання; формування матеріально-технічної бази просування готової продукції на цільові ринки; формування науково-дослідної і виробничої бази плантаційного лісівництва; розбудова інфраструктури заготівлі, транспортування та складування деревини; розбудова техніко-технологічної бази заготівлі недержавної сировини та другорядних лісових матеріалів; нарощення інфраструктурного і природно-ресурсного потенціалу рекреаційного лісокористування та мисливського господарства; впровадження технологій поглибленої переробки ліквідної та неліквідної деревини, відходів

лісосічного виробництва; розширення потужностей підсобних господарств та допоміжних виробництв.

Однією з дієвих форм диверсифікації джерел інвестиційного забезпечення розвитку державних лісогосподарських підприємств та модернізації техніко-технологічної бази лісозаготівлі та первинної пробки деревини є випуск останніми корпоративних боргових зобов'язань. Випуск такого роду цінних паперів під заставу заготовленої деревини дасть можливість акумулювати інвестиційні ресурси для реалізації капіталомістких лісогосподарських проектів. З метою надання достовірної інформації про діяльність лісогосподарського підприємства, що випускає корпоративні боргові зобов'язання, має бути проведено незалежну аудиторську експертизу, яка переконає інвесторів у придбанні цінних паперів лісогосподарських підприємств.

В умовах інвестиційного дефіциту лісогосподарським підприємствам для придбання сучасного високотехнологічного деревообробного обладнання необхідно використовувати угоди фінансового та оперативного лізингу. Укладання угод лізингу дозволить підприємству отримати ряд переваг, а саме: лізинг дозволяє використовувати механізм прискореної амортизації; лізингові платежі можна повністю віднести на витрати; істотно зменшується податок на прибуток; ПДВ у складі лізингових платежів відшкодовується лізинго-одержувачем; рівномірний розподіл витрат протягом строку лізингу значно полегшує бізнес-планування; можливість використовувати майно лише при сплаті 10-30% його вартості.

Розроблено методичні підходи до випуску лісогосподарськими підприємствами корпоративних боргових зобов'язань та впровадження на окремих суб'єктах лісогосподарської діяльності схем лізингу деревообробного обладнання сприятимуть удосконаленню механізмів інвестиційної діяльності лісогосподарських підприємств.

Бібліографія

1. Ареф'єва О. В. **Аналіз тенденцій використання ресурсного потенціалу підприємств** / О. Ареф'єва, А. Миргородська // Экономика и управление. – 2012. – № 2. – С. 8-15

2. Голян В. **Інвестиційна діяльність суб'єктів лісогосподарського підприємництва: основні проблеми,**

передумови та пріоритетні напрями вдосконалення / В. Голян, Т. Мельник, М. Шестак // Економіст. – 2014. – № 6. – С. 22–28.

3. Малюта Л. **Стратегічне управління інноваційним розвитком лісопромислового комплексу** [Електронний ресурс] / Л. Малюта, Ю. Спиридонова // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2011. — Вип. 2 (5). — Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf>.

Рецензент: д.е.н., професор Хвесик М.А.

УДК 628.157

К. В. ПАВЛОВ

СУТНІСТЬ ТА ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сутність фінансово-економічної безпеки, визначено внутрішні та зовнішні загрози, які впливають на фінансово-економічну безпеку країни. Запропоновано пріоритетні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки України.

Ключові слова: Система фінансово-економічної безпеки, фінансово-економічні загрози, національне господарство.

The article deals with the essence of the concept of financial security, Internal and external threats that affect the state of the financial and economic security. Directions to strengthen financial and economic security of Ukraine.

Ключові слова: Система фінансово-економічної безпеки, фінансово-економічні загрози, національне господарство.

Вступ. Як показує світовий досвід, високий рівень фінансово-економічної безпеки є гарантією незалежності держави, визначальною передумовою її стабільного розвитку економіки і суспільства. Між тим, однією з основних проблем